NR 19

POLSKA

HARCERSTWO POLSKIE ZAGRANICĄ

Istnieje niezaprzeczalna prawda, że wychowanie młodzieży jest w życiu każdego narodu zagadnieniem kapitalnej wagi, którego rozwiązanie pozytywne lub negatywne decyduje o sile, prężności i ekspansywności czy nawet losach narodu.

Prawdę tę rozumie Polonia Zagraniczna. W poszukiwaniu najlepszych form organizacyjnych i wychowawczych dla młodzieży polskiej za granicą, form, które stałyby się uzupełnieniem wychowania w polskiej szkole lub w razie jej braku możliwie najlepiej ją zastąpiły, Polonia Zagraniczna zwróciła uwagę przede wszystkim na Harcerstwo.

Kiedy na obszarach dawnej Rzeczypospolitej Polskiej, na terenie wszystkich trzech zaborów, młodzież polska owiana szczytnym duchem patriotyzmu, w buncie przeciwko bezczynności, jak się ówcześnie mówiło „starych", prowadziła pracę w organizacjach patrjotycznych, w „Zecie", Zarzewiu czy Filarecji, kiedy przygotowywała się do czynu zbrojnego w Drużynach Strzeleckich, pozostających pod wodzą Komendanta Józefa Piłsudskiego i tworzyła pierwsze zastępy i drużyny skautowe, na dzisiejszych terenach Polonii Zagranicznej, powstawały pod inspiracją kraju pierwsze oddziały skautowe. Jest rzeczą zupełnie oczywistą, że cel ich pracy był jeden — wyzwolenie Polski. Tuż przed samą wojną na terenie Rosji, Austrii i Niemiec, na ziemiach leżących dzisiaj daleko poza granicami Rzeczypospolitej istniał cały szereg ośrodków skautowych. Nawet w dalekiej Ameryce w Buffalo w r. 1912 powołana została do życia pierwsza drużyna harcerska.

„Wszystko co nasze Polsce oddamy".
Symboliczna przysięga, harcerki i harcerza ze Śląska Cieszyńskiego.

Kiedy dzięki bohaterstwu Legionów i geniuszowi Józefa Piłsudskiego Polska uzyskała niezależny byt i wyrąbała własne granice, sytuacja uległa zasadniczej zmianie. Ówczesny cel istnienia wielu skupisk i ośrodków harcerskich został zasadniczo spełniony. Wyzwolony z pęt niewoli Naród Polski zabierał się od budowy własnej potęgi, do przywrócenia Polsce tego znaczenia jakie posiadała przed rozbiorami. Granice jednak polityczne Polski nie poszły liniami obszarów etnograficznie polskich. Szereg potężnych członów Narodu Polskiego pozostało poza granicami państwa. W Ameryce, w Europie, na wszystkich dawnych

terenach emigracji politycznej, czy nowszej emigracji zarobkowej znalazły się miliony naszych rodaków.

„Polska, jest wszędzie gdzie są Polacy, gdzie biją polskie serca i czują polskie dusze". Przed tą więc częścią Narodu Polskiego, która rzucona losem znalazła się zdala od Macierzy, stanęło równie wielkie i mocne w swym wyrazie, jak potęga Rzeczypospolitej, hasło: — Nie oddać ni jednej duszy polskiej na wynarodowienie, bronić polskiego stanu posiadania i zwyciężać.

Na ten apel w pierwszym szeregu stanęło Harcerstwo Polskie za granicą. Choć pierwsze lata powojenne zastały je osłabionym, bo Polsce w ofierze złożyło niejedno młode życie, bratersko wspierane przez żywiołowo wzrastający w kraju ruch harcerski, rychło krzepnie, uświadamia sobie swoje cele i leżące przed nim zadania i z prawdziwie harcerskim, pełnym zaparcia rozmachem zabiera się do pracy. Wzrastają w siłę stare ośrodki w krajach przygranicznych, powstają nowe we wszystkich niemal państwach gdzie istnieją skupiska polskie. Naród Polski coraz większe nadzieje pokładać zaczyna w zielonych szeregach harcerskich. Harcerstwo za granicami, już po kilku latach pracy dostarczać zaczyna Polonii przodowników pracy narodowo-społecznej, budzi w szerokich masach młodzieży świadomość polską i dumę z polskiego pochodzenia. Wychowuje typ ekspansywnego Polaka, który w środowisku obcym, środowisku swego zamieszkania umie rozprzestrzeniać zdobycze polskiego ducha i polskiej kultury. Dzięki swej specyficznej metodzie pracy, dzięki pierwiastkom romantyzmu i rycerskości, dzięki szczytnym ideałom współżycia narodów, opartym o zasadę prawa każdego z nich do swobodnego rozwoju swych wartości, Harcerstwo polskie za granicami staje się czołową organizacją młodzieży polskiej.

A kiedy przychodzą lata wysiłków nad zorganizowaniem Polonii Zagranicznej, kiedy w roku 1929 pierwszy Zjazd Polaków z Zagranicy wyłania Radę Organizacyjną Polaków z Zagranicy, która na II Zjeździe Polaków w Warszawie w r. 1934 przeradza się w potężny Światowy Związek Polaków z Zagranicy, Harcerstwo Polskie Zagranicą stanąć

Wyprawa instruktorek podczas wycieczki Związku Harcerstwa Polskiego do U.S.A.

Zuchy polskie na obozie we Francji. Dobrze jest zuchom w obozie. Słońce, powietrze i woda ich najlepsi przyjaciele.

W Holandii — w kraju kanałów — Harcerze polscy odbywają swe zbiórki na łodziach.

„Przy ognisku gwarzy drużyna wesoło".

Wypoczynek po długiej włóczędze.

„Zbójnicki" w wykonaniu harcerzy polskich we Francji.

Harcerki polskie w Dyneburgu (Łotwa).

Narciarskie zawody harcerskie w Zwardoniu w r. 1935 w których wzięli udział harcerze polscy z zagr.

może przed areopagiem Polonii Zagranicznej jako organizacja, która dobrze spełnia swoje zadania.

Rozumiejąc znaczenie Harcerstwa Polskiego dla młodzieży polskiej poza granicami, a pragnąc jego rozwój pogłębić i przysporzyć mu większych możliwości II Zjazd Polaków z Zagranicy uchwala:

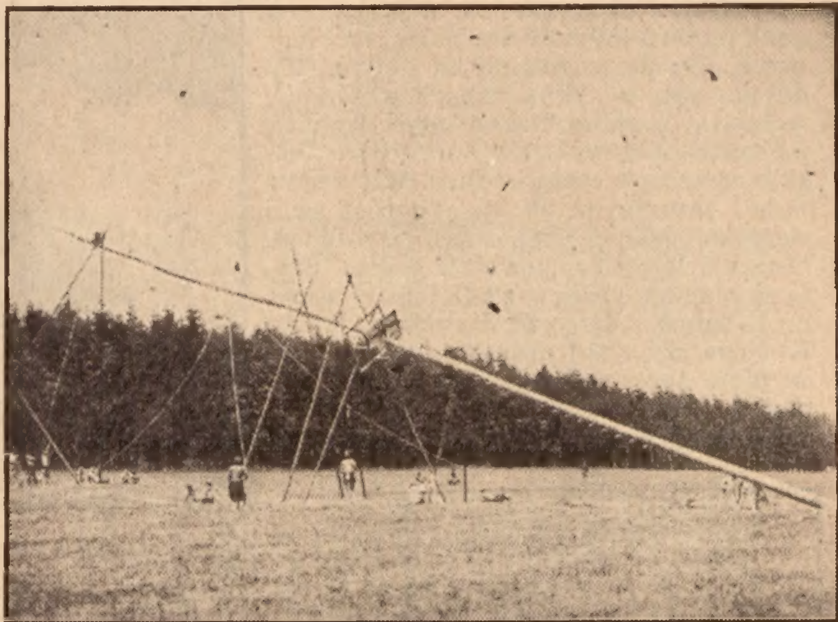
„Harcerstwo jako system wychowawczy posiadający głębokie założenia ideowe, najbardziej nadaje się jako typ organizacji młodzieży do wychowania w duchu polskim młodego pokolenia za granicą, toteż dążyć należy do największego rozprzestrzeniania organizacyj harcerskich wśród Polaków zagranicą".

Wynikiem tej uchwały był dalszy, pogłębiony i programowy rozwój Harcerstwa na wszystkich niemal terenach.

Rzućmy okiem na kartę świata. Granice Polski od wschodu i zachodu, północy i południa zwartym pierścieniem opasują tereny, na których język polski zrośnięty jest z ziemią, jak drzewa w lasach mazurskich i strzelające w niebo kominy na Śląsku Opolskim. A dalej we wszystkich częściach świata tysiące i miliony polskiej emigracji żyje z pracy swych rąk czy to karczując brazylijską puszczę, czy kopiąc w kopalniach francuskich czarne diamenty.

Gdziekolwiek jednak kwitnie polska myśl narodowa, tam też żyje, pracuje i rozwija się, stojąc na straży polskości, tężyzny fizycznej i duchowej młodego pokolenia — organizacja harcerska. Nie zrażają jej piętrzące się trudności.

Za naszym zachodnim kordonem w Rzeszy Niemieckiej ruchliwe Harcerstwo polskie stale wzrasta na sile. W drużynach harcerskich zorganizowana jest poważna — bo przekraczająca 2.000 liczba młodzieży, w Opolskim, na Pograniczu Północnym i Południowym (Okolice Złotowa i Zbąszynia) i w Prusach Wschodnich, gdzie gęstą siecią drużyn polskich męskich i żeńskich pokryta jest Warmia i Powiśle. Drużyny harcerskie istnieją również w Saksonii, w Berlinie oraz Magdeburgu i Szczecinie. Harcerstwo Polskie w Niemczech jest jedyną mniejszościową organizacją młodzieży i jedyną organizacją polską, która zwartości i karności umundurowanych szeregów Hitler Jugend przeciwstawia zwarty szyk i polski mundur.

Jedną z najbardziej uroczystych chwil w obozie jest postawienie masztu. Moment ten jest symbolem rozpoczęcia prac obozowych.

„Sztandarowi cześć" na obozie harcerek polskich z Dyneburga (Łotwa).

Wśród lasu, w pięknym kolisku namiotów rozbili swój obóz harcerze polscy z Francji.

Za Olzą na Śląsku Cieczyńskim młodzież polska garnie się do szeregów harcerskich. Od małych zuchów do młodzieży górniczej, zarabiającej pracą rąk na swój ciężki chleb, wszyscy skupiają się pod sztandarem harcerskim. Dzisiaj Harcerstwo na terenie Czechosłowacji liczy około 2300 młodzieży. Poważna to cyfra, świadcząca o wielkim wysiłku i wielkiej pracy. W roku bieżącym Harcerstwo Polskie na Śląsku obchodzić będzie radosną rocznicę 25-lecia istnienia, 25-ciolecia walki o polską duszę ludu śląskiego i młodzieży polskiej za Olzą.

W sprzymierzonej Rumunii Harcerstwo jest największą i najruchliwszą polską organizacją młodzieży. Pokrywa swą siecią Bukowinę sięgając na prowincję, do polskich wsi, a dalej wysunęło swoje fortpoczty, daleko do Siedmiogrodu, gdzie w Lupenach istnieje polska drużyna i na Besarabię

do Kiszyniowa. Drużyny te skupiły ponad 500 dzielnych harcerzy i harcerek.

Za Dźwiną na Łotwie, na dawnym szlaku Batorego, Inflantach, oraz w Rydze i innych ośrodkach Harcerstwo Polskie nie dało się wyprzedzić innym terenom Polonii Zagranicznej. Obok Związku Młodzieży Polskiej jest więc Harcerstwo drugą najpoważniejszą organizacją skupiając w swych szeregach około 1600 zuchów, harcerzy i harcerek. Drużyny Polskie na Łotwie, podobnie jak w kilku innych ośrodkach wchodzą w skład Organizacji Skautów i Skautek Łotewskich. Harcerstwo Polskie na Łotwie cechuje duża ekspansywność i entuzjazm. W działalności swej sięga do nowych ciekawych zagadnień. Ostatnio w Rydze powstała polska drużyna morska, która posiada dzisiaj wspaniały tabor łodzi oraz sprzęt żeglarski. Kto wie czy z tej drużyny niedługo nie wyjdzie nowy śmiałek, jak Wagner, samotny harcerz podróżnik dookoła świata, na wątłej łodzi żaglowej „Zjawie".

„O Panie Boże Ojcze Nasz w opiece Swej nas miej". — Obóz harcerek Z. N. P. ze Stanów Zjedn. w Polsce w 1936 r.

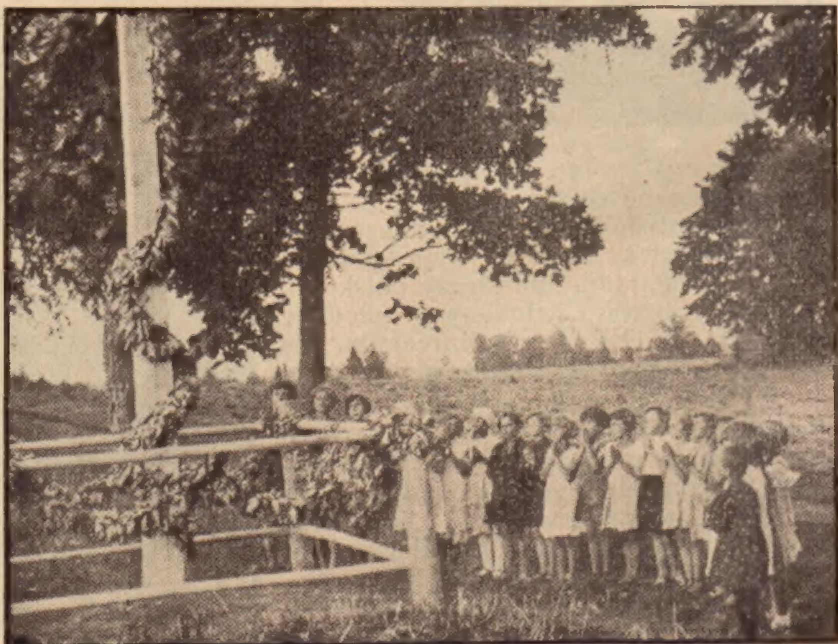
„Śmierć ich została na zawsze w sercach Polaków za Olzą". Harcerze polscy w w Czechosłowacji na straży przy grobie Żwirki i Wigury.

W dwóch innych krajach przygranicznych Litwie i Z.S.R.R., niestety niema polskiego Harcerstwa. Na Litwie nieistnieje możność stworzenia polskich drużyn, a w Rosji Sowieckiej czerwony ruch komunistyczny, jak w innych krajach biały nacjonalizm, nie pozwala w ogóle myśleć kategoriami polskimi. Być może, że w szeregach Pionierów wychowuje się niejedno dziecko polskie, niestety narazie nie jest ono Polakiem.

Kiedy zniszczona wojną światową Francja zawołała o pomoc polskich rąk, i kiedy na hasło z tamtej strony ruszyły na zachód setki tysięcy emigrantów, na północy, wschodzie i w środkowej Francji powstawać zaczęły polskie drużyny harcerskie, które rychło przetworzyły się w potężny ruch młodzieży, sięgający dzisiaj blisko 10.000 zorganizowanych, pełnych zapału do pracy i szczerego patriotyzmu harcerek i harcerzy. Drużyny harcerskie rozsiadły się dzisiaj po całej dosłownie Francji. Nawet w południowym okręgu Tuluzy objęły w swe szeregi młodzież polską z tamtejszych kolonii.

Harcerstwo Polskie we Francji jest bezwzględnie najlepiej zorganizowanym ośrodkiem Harcerstwa Polskiego zagranicą. Posiada bardzo poważny dorobek pracy nie tylko organizacyjnej, ale i programowej, a co najważniejsze zdołało stworzyć własną emigracyjną kadrę instruktorską, która z roku na rok powiększa się. Emigracja polska we Francji dumna być może ze swego Harcerstwa.

Na innych terenach emgiracyjnych — w Belgii, Danii, Holandii istnieje dobrze rozwijająca się organizacja harcerska. W Belgii sięga już ona dzisiaj, o ile chodzi o liczbę, do krańca swych możliwości rozwojowych. W tak niedużym bowiem skupisku polskiej emigracji liczącym około 20.000, przeważnie górników, Harcerstwo objęło w swe szeregi blisko półtora tysiąca młodzieży. Nie gorzej dzieje się w sąsiedniej Holandii gdzie w drużynach harcerskich i gromadach zuchowych zorganizowa-

Modlitwa wieczorna zuchów polskich z Rygi (Łotwa).

ło się ponad 150 polskich dziewcząt i chłopców i w Dani mającej 100 harcerzy i harcerek.

W innych krajach Europy, w Estonii, a dalej na południu w Austrii i na Węgrzech istnieją polskie drużyny harcerskie męskie i żeńskie, które mimo ciężkich warunków pracy stoją dzielnie na straży polskiego ducha młodzieży.

Przerzućmy się teraz za ocean. W Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej mocnym pulsem bije życie organizacyjne i narodowe przeszło czteromilionowej rzeszy Polaków. W szeregu polskich organizacyj nie brak jednak Harcerstwa Polskiego. Rozczłonkowane na szereg grup, trwa na przynależną do Skautingu Amerykańskiego, stąd duże pokrewieństwo metod pracy. Dziewczęta Zjednoczenia niedawno dopiero zorganizowane zostały w szeregach Cór Zjednoczenia prowadzących pracę metodami harcerskimi.

Z innych organizacji polskich posiadających Harcerstwo lub związki młodzieży doń zbliżone wymienić należy Związek Polek, którego „Wianki" — organizacja dziewcząt zapożycza niektóre metody z Harcerstwa, Związek Sokolstwa Polskiego posiadający drużyny harcerskie, Stowarzyszenie Synów Polski i Federacja Polaków, które swoje oddziały harcerskie otaczają rozumną opieką.

Obóz harcerzy polskich z zagranicy w Spale. — Przy obozowym stole.

stanowisku, wciela szczytne swe hasła w dziesiątki tysięcy młodzieży polskiej. Najpoważniejszą grupą harcerską jest Harcerstwo Związku Narodowego Polskiego. Powołane do życia zaledwie parę lat temu, odrazu przyjęło rekordowe wprost tempo rozwoju, rychło uzyskując ponad pięćdziesiąt tysięcy młodzieży. Corocznie statki polskie wyładowują w Gdyni grupy roześmianych, dziarskich harcerek i harcerzy, którzy przyjeżdżają do Polski, by nauczyć się tutaj „polskiej wiedzy harcerskiej". To właśnie przedstawiciele Harcerstwa Z. N. P. szczęśliwcy, którzy mogli przyjechać do Ojczyzny.

Mniej liczną jakkolwiek równie poważną grupą młodzieży harcerskiej w Stanach Zjednoczonych jest Skauting Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego liczący około sześciu tysięcy młodzieży polskiej. Skauting Z.P.R.K. jest organizacją Ostatnią grupą Harcerstwa Polskiego, o której wspomnieć należy, są Polskie Parafialne Drużyny Skautów w Buffalo, które w 30 oddziałach skupiają ponad 1000 polskiej młodzieży.

Jak więc widzimy wśród Polonii w Stanach Zjednoczonych ruch harcerski posiada pełne zrozumienie. Na nim chce ona budować swą przyszłość narodową. I trzeba przyznać, że wysiłki jej w dużej mierze uwieńczone zostały powodzeniem. Kiedy na wielkie uroczystości narodowe w Chicago, Buffalo czy Pitsburgu wyruszą na ulice dziesiątki tysięcy harcerek i harcerzy polskich, kiedy zagrzmią sygnały i werble drużyn trębaczy i doboszów, widzi się, że ruch ten żyje i żyć będzie radością i siłą młodości, siłą polskiego temperamentu i swego romantyzmu.

Obóz harcerzy polskich we Francji. — Goście w obozie.

W sąsiedniej Kanadzie w Winnipegu, Ottawie i kilku innych miastach od kilku lat pracują polskie drużyny harcerskie zorganizowane przy skautingu kanadyjskim.

Pod skwarnym niebem Parany w Brazylii nie ma drużyn harcerskich. Młodzież polską wychowuje tutaj inna organizacja młodzieży — „Junak", który pracuje nadzwyczaj owocnie. Niemniej jednak w Marechal Mallet w Kolegium Polskim od szeregu lat rozwija się jedna drużyna licząca kilkudziesięciu chłopców.

Nawet młoda i rozrzucona szereko po kraju emigracja polska w Argentynie wychowuje swoją młodzież w Harcerstwie. W Berisso największym skupisku polskim dzielnie pracują drużyny polskie. A ostatnio w ramach wystawy polskiej zorganizowały dział harcerski, który miał wyjątkowo duże powodzenie.

Kiedy omawiamy wszystkie ośrodki Harcerstwa za granicami Rzeczypospolitej nie można nie wspomnieć o najbardziej chyba wzruszającym dowodzie żywotności tej organizacji. Na dalekim Wschodzie w Charbinie, gdzie skupiła się garstka Polaków, istnieją przy polskiej szkole średniej drużyny harcerskie żeńska i męska. Tam zresztą na krańcach Azji jeszcze w 1917 r. na wodach Zatoki Amurskiej powstały pierwsze na świecie polskie żeglarskie drużyny harcerzy. Dzisiaj drużyny polskie w Charbinie są spadkobierczyniami tradycji dawnych hufców syberyjskich.

Harcerstwo zagraniczne jest wielką potęgą. Rozsiane po wszystkich krajach i ziemiach, we wszystkich większych skupiskach polskich stoi na straży polskiego ducha i tradycji u młodzieży polskiej, krzewi wśród niej tężyznę ducha i ciała.

Pełnię harcerskiego życia znajduje każda harcerka i harcerz w obozie, na wędrówkach górami, lasem i wodą, kiedy pierś oddycha czystym powietrzem, a życie za pan-brat z naturą każe być czujnym, bystrym, odważnym i dzielnym. W trudach życia obozowego metoda harcerska znajduje swoje spełnienie. Harcerstwo krajowe corocznie wysyła na swoje obozy tysiące młodzieży. Harcerstwo polskie za granicami od lat już pracuje nad wzmożeniem swego ruchu obozowego. W Czechosłowacji, Niemczech, w Rumunii, Łotwie, Estonii, Francji, Belgii, w mniejszych skupiskach jak Dania i Holandia, a wreszcie za oceanem w Stanach Zjednoczonych młodzież polska corocznie spędza kilka tygodni letnich pod namiotami, gdzie w najlepszych warunkach zdrowotnych nabiera sił do dalszej ciężkiej pracy nad sobą, gdzie w pogodnej i wesołej polskiej atmosferze uczy się pracować społecznie, gdzie nakoniec otrzymuje wiedzę harcerską, potrzebną do kierowania pracą. Obozy, kursy, kolonie harcerskie i zuchowe to wielki dorobek Harcerstwa Polskiego poza granicami Ojczyzny. W roku 1936 we wszystkich krajach gdzie istnieje Harcerstwo młodzież harcerska czas swych ferii i urlopów spędziła w stu kilkudziesięciu obozach i kursach, sięgając cyfry blisko czterech tysięcy uczestników. Wyniki to niemałe. Nasilenie zresztą jego akcji letniej z każdym rokiem wzrasta.

Również w pracy organizacyjnej wszystkie prawie zagraniczne ośrodki harcerskie posiadają poważne rezultaty. Lata doświadczeń, lata współpracy z Harcerstwem krajowym doprowadziły do stanu, w którym niewiele zaledwie drużyn harcerskich w poszczególnych krajach stoi na niższym poziomie od Harcerstwa w Polsce. Każdy niemal ośrodek posiada zwartą strukturę organizacyjną, organizuje zjazdy, odprawy a nawet jak np. Harcerstwo Polskie w Czechosłowacji, Niemczech, czy Stanach Zjednoczonych — zloty. Sięga do takich dziedzin jak szybownictwo, kajakarstwo, żeglarstwo, narciarstwo, uzyskując w nich wyniki, których mogłoby się nie powstydzić organizacja krajowa. — Dość wspomnieć o Zlocie Jubileuszowym w Spale, kiedy zastępy i drużyny harcerskie z zagranicy w zawodach i biegach harcerskich zdobywały pierwsze miejsca. Na zlotach

Obóz harcerek polskich z Dyneburga (Łotwa).

międzynarodowych, które są przeglądem tężyzny i siły ruchu skautowego, drużyny polskie z zagranicy godnie bronią imienia polskiego.

Sukcesy te są jednak tylko przejawem przygotowania Harcerstwa Polskiego Zagranicą do innej roli. — Wychowane w szeregach harcerskich masy młodzieży polskiej mają przed sobą do spełnienia najwyższe zadanie narodowe.

Jak wielką rolę spełnia Harcerstwo w życiu narodowym nie trzeba nawet wspominać. Na wielu terenach, jeśli tego potrzeba wymaga, organizuje świetlice, kursy o Polsce, a przez swoje stopnie harcerskie, w których niejeden punkt poświęcony jest sprawom polskim, rozprzestrzenia znajomość języka polskiego, polskiej literatury, pieśni.

Swą długoletnią pracą, jej pięknymi wynikami Harcerstwo dowiodło, że dobrze służy Polsce i Narodowi.

Obóz harcerek polskich w Belgii.

Z bratnią organizacją poza granicami Rzeczypospolitej współpracuje Związek Harcerstwa Polskiego. Współpraca ta oparta na najserdeczniejszych węzłach. Często harcerzy polskich z zagranicy spotykamy na obozach harcerskich w Polsce, na innych imprezach, złotach Harcerstwa lub Młodzieży Polskiej z Zagranicy. Krótki chociażby okres spędzony w Ojczyźnie daje młodzieży harcerskiej z zagranicy wiele najserdeczniejszych wzruszeń. Na obozach, zlotach, wspólnych wycieczkach harcerze i harcerki polskie z obczyzny poznają młodzież polską, jej życie i problemy, poznają lud okoliczny. We współżyciu tym nawiązuje się między młodzieżą polską z dwóch stron granic Polski nić przyjaźni, a przede wszystkim jednak, głęboka świadomość wspólnoty narodowej, wspólnoty, której nie mogą zniszczyć i przełamać granice, czy wysiłki obcego żywiołu.

Związek Harcerstwa Polskiego i Światowy Związek Polaków z Zagranicy, organizacje, które goszczą młodzież polską z zagranicy, starają się również umożliwić jej poznanie Ojczyzny, jej kultury, zabytków i jej potęgi obecnej. — Po obozach więc wsiada młodzież nasza w pociągi i rusza w wędrówkę po Polsce. W Krakowie krzepi swego ducha widokiem wspaniałych zabytków przeszłości dawnej, królewskiej Polski, składa hołd Budowniczemu Polski Odrodzonej Wielkiemu Marszałkowi Piłsudskiemu, w Katowicach, Częstochowie, Warszawie czy Wilnie, znajduje źródła, które w serca ich wlewają otuchę i wiarę we własne siły.

Społeczeństwo polskie, które serdecznym uczuciem darzy Polonię Zagraniczną i entuzjazmem wita młode jej pokolenie.

Do Harcerstwa Zagranicznego dojeżdżają również często wycieczki harcerek i harcerzy z kraju.

Uroczystość Harcerstwa Związku Narodowego Polskiego w U.SA. w rocznicę Konstytucji 3-go maja.

Trudno opisać z jakim entuzjazmem i serdecznością witane są na obczyźnie. Dość wspomnieć o przyjęciu pierwszej polskiej wycieczki instruktorskiej, która w roku ubiegłym wyjechała do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

W Spale na Jubileuszowym Zlocie Harcerstwa Polskiego w 1935 r. gościła Polska potężną delegację Harcerstwa z za kordonów. Z za morza, ze Stanów Zjednoczonych, z Kanady, z wszystkich krajów Europy przyjechały delegacje większe i mniejsze, jak ptaki do własnego gniazda, na krótki chociaż czas, powróciły.

W karnych i zwartych szeregach defilowali przed dostojnikami Polski, uśmiechnięci, pełni pogody, a równocześnie siły i zaciętości. Maszerowali, a tłumy publiczności i harcerzy witały ich niemilknącymi okrzykami, serdecznością najgorętszą. Wiedzieli wtedy wszyscy, że Oni i Harcerstwo Polskie to jedna wielka Polska Rodzina tylko losem rzu-

Wycieczka harcerska Z.N.P. ze Stanów Zjednoczonych w Częstochowie w r 1935.

cona w różne części świata, ale zwarta i pełna świadomości swego celu i odpowiedzialności za losy Polski i przyszłość narodową Polonii Zagranicznej. A ci, którzy widzieli nietylko postawę Harcerstwa Zagranicznego, ale ich dorobek w zakresie życia obozowego, wspaniałe dzieła techniki harcerskiej, którzy poznali jego umiejętności, ci rozumieli, że na tej potężnej gromadzie stu tysięcy młodzieży, rozrzuconej po wszystkich kontynentach, można budować przyszłość naszej Polonii.

Bolesław Wierzbiański.

Obóz harcerzy Z. N. P. w Stanach Zjednoczonych. Twórca harcerstwa Z. N. P. prezes Romankiewicz w otoczeniu harcerek i harcerzy.

Harcerstwo Polskie we Francji stoi na najwyższym poziomie organizacyjnym w niczym nie ustępując Harcerstwu w Polsce.
Obóz harcerzy polskich we Francji. Drużyna w marszu. Na czele hm. A. Drągowski Komendant Harc. Polskiego we Francji.

Jak w Polsce tak i za granicą w życiu Harcerstwa Polskiego wędrówka jest szkołą harcerską i największą przyjemnością.
Wycieczka harcerzy polskich we Francji. — Brama Św. Andrzeja z I w. przed Chrystusem.

Wizyta Posła R P. w Brukseli p. min. Jackowskiego na obozie harcerzy polskich w Belgii.